

Sygn. akt I ACa 421/15

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier
Sędziowie :	SA Joanna Kurpierz SA Joanna Naczyńska (spr.)
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 16 września 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa S. P.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 11 marca 2015 r., sygn. akt II C 148/14

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanej na rzecz powódki 1.800 (tysiąc osiemset) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Joanna Naczyńska	SSA Roman Sugier	SSA Joanna Kurpierz

Sygn. akt I ACa 421/15

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 marca 2015r. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki S. P. 62.000zł z ustawowymi odsetkami od 8 czerwca 2010r. z tytułu zadośćuczynienia za krzywdę

spowodowaną śmiercią siostry i oddalił powództwo w pozostałym zakresie. Nadto, zasądził od pozwanej na rzecz powódki 3.617zł z tytułu kosztów procesu oraz nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach 3.100 zł z tytułu opłaty sądowej od pozwu, od uiszczenia której powódka była zwolniona i 186zł z tytułu wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa.

Rozstrzygnięcie to Sąd Okręgowy podjął po ustaleniu, iż (...) w wypadku drogowym zginęła o 5 lat starsza siostra powódki M. K. i szwagier powódki. Do wypadku doszło, gdy kierujący samochodem marki F. (...), M. Ł. umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że jadąc ulicą (...), na prostym oświetlonym odcinku w obszarze niezabudowanym, przekroczył dopuszczalną prędkość, nie zachował wymaganej ostrożności i nienależycie obserwował przedpole jazdy, w wyniku czego najechał na poruszających się w tym samym kierunku na rowerach siostrę powódki - M. K. oraz szwagra powódki - J. K., po czym zbieg z miejsca wypadku. M. Ł. został uznany za winnego popełnienia czynu z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z 27 lutego 2012r., sygn. akt VII K 1057/10, zmienionym wyrokiem Sądu Okręgowego w O. z 24 sierpnia 2012r., sygn. akt VII Ka 474/12 na karę 5 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności i zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres dziesięciu lat.

Sąd Okręgowy ustalił również, iż w chwili śmierci siostry powódka miała 15 lat, była uczennicą pierwszej klasy Technikum w Zespole Szkół (...). Powódka była zżyta z siostrą. W dzieciństwie wychowywały się razem, razem jeździły i wracały ze szkoły. Siostra pomagała powódce w nauce. Była dla niej więcej niż przyjaciółką. Miały wspólnych znajomych, razem z mamą i babcią wyjeżdżały na wakacje. Kiedy siostra powódki wyszła za mąż i się przeprowadziła, miała dla powódki mniej czasu, ale często rozmawiały przez telefon. Siostra powódki bywała w domu rodzinnym powódki razem z mężem. Małżonkowie K. wspólnie z powódką jeździli na zakupy, bywali na piknikach, na spacerach, dużo rozmawiali. Śmierć siostry wywołała u powódki poczucie emocjonalnego niepokoju, jej relacje społeczne uległy zakłóceniu. Powódka nie chciała z nikim rozmawiać, odizolowała się od otoczenia, nic jej się nie chciało robić, zaszyła się w sobie. Spotykała się z pedagogiem szkolnym i psychologiem, ale nie odkryła się, raczej słuchała wypowiedzi i uwag. Powódka nadal czuje się osamotniona, zagubiona, ma stany depresyjne z zaburzeniami snów i nawyków żywienia. Żałoba po siostrze nie jest u powódki procesem domkniętym. Powódce towarzyszą rozmyślenia o siostrze - jak by wyglądała. Wracają wspomnienia wspólnie przeżytych chwil, powódka udaje się w miejsca, gdzie razem przebywały, będąc dziećmi, nosi na palcu obrączkę ślubną swojej siostry. W dacie śmierci siostra powódki miała 21 lat, powódka czasami myśli w kategorii, że będzie starsza od swojej siostry. Cierpi, bo nie będzie miała siostrzenicy lub siostrzeńca. Poza siostrą powódka nie miała innego rodzeństwa. Mimo upływu 5 lat od wypadku nie jest w stanie spokojnie, bez emocji, bez płaczu mówić o swoich relacjach z siostrą. Powódka zgłosiła pozwanej żądanie wypłaty zadośćuczynienia w dniu 7 maja 2010r. Pozwana wypłaciła jej z tego tytułu 8.000zł.

Poddając powyższe ustalenia ocenie prawnej, Sąd Okręgowy stwierdził, iż art. 446 § 4 k.c., daje powódce podstawę do żądania zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek śmierci siostry. Przyjął, iż M. K. była dla powódki najbliższym członkiem rodziny, ponieważ poza nią powódka nie ma rodzeństwa. Powódka wychowywała się razem z siostrą, razem dorastały, siostra służyła powódce pomocą i wsparciem. Siostry miały ze sobą bardzo dobre relacje. Pomimo, że M. K. wyszła za mąż i mieszkała około 120 km od domu rodzinnego, siostry się odwiedzały, spędzały ze sobą czas, chodziły na spacer, wspólne zakupy, często ze sobą rozmawiały. Łączące je więzi były silne. Sąd Okręgowy podkreślił, iż stosownie do art. 446 § 4 k.c. kompensacie podlega doznana krzywda, a w szczególności cierpienie, ból i poczucie osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny. Na rozmiar tej krzywdy mają wpływ takie czynniki, jak: dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem jego odejścia (np. nerwicy, depresji), rola w rodzinie pełniona przez osobę zmarłą, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy oraz wiek pokrzywdzonego. Biorąc pod uwagę te czynniki, Sąd Okręgowy przyjął, iż trauma którą powódka przeżyła po śmierci siostry była duża. Powódka nie tylko straciła siostrę, ale także przyjaciółkę, która był dla niej oparciem i autorytetem. Na skutek cierpienia po śmierci siostry powódka wycofała się z życia towarzyskiego. Nie była w stanie kontaktować się z innymi, rozmawiać o tym co czuje, zamknęła się w sobie. Pomimo upływu 5 lat od

śmierci siostry, nadal na wspomnienie o siostrze reaguje emocjonalnie, płacze. Powódka ma świadomość, że „nie będzie tak samo jak kiedyś”. Podkreślając, iż zadośćuczynienie ma załagodzić stan psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej i pomóc w dostosowaniu się do zmiany w związku z zaistniałą sytuacją oraz, że musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość, Sąd Okręgowy uznał, że należne powódce zadośćuczynienie winno wynosić 70 000zł, a w związku z tym, że pozwana wypłaciła już powódce przed procesem 8.000zł, zasądził od pozwanej na rzecz powódki 62.000zł. Kwotę tę Sąd Okręgowy zasądził wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 8 czerwca 2010r., opierając się o regulacje art. 481 § 1 i 2 k.c. oraz fakt, iż powódka zgłosiła pozwanej szkodę i roszczenie o zadośćuczynienie w dniu 7 maja 2010r., zatem pozwana pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia od dnia 8 czerwca 2010r. O kosztach procesu, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c., zasądzając od pozwanej na rzecz powódki zwrot kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 3.600zł, według stawki przewidzianej w § 6 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu oraz zwrot opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17zł. O nieuiszczonych kosztach sądowych, Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od wyroku wniosła pozwana, zaskarżając go w części zasądzonej na rzecz powódki 40.000zł, a nadto w części zasądzonej odsetki ustawowe od zadośćuczynienia za okres od 8 czerwca 2010r. do 10 marca 2015r. oraz w części dotyczącej orzeczenia o kosztach procesu. Domagała się zmiany zaskarżonego wyroku przez obniżenie zasądzonego zadośćuczynienia do kwoty 22.000zł z ustawowymi odsetkami od 11 marca 2015r. i adekwatnego do takiego wyniku sporu rozliczenia kosztów procesu za obie instancje. Alternatywnie wносиła o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Zarzuciła, iż Sąd Okręgowy, wydając zaskarżony wyrok naruszył przepisy prawa materialnego, tj. art. 6, 361 § 1, 446§ 4 i 476 k.c. oraz art. 34 ust. 1 ustawy z 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, BUK i UFG, jak i naruszył przepisy prawa procesowego, a to art. 213§1, 228§1, 231, 232, 233§1i2, 316§1 oraz 328§2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i błędne przyjęcie, iż:

- materiał dowodowy wskazuje na zasadność zasądzenia na rzecz powódki zadośćuczynienia w kwocie 62.000zł z ustawowymi odsetkami od 8 czerwca 2010r.

- zasądzenie na rzecz powódki zadośćuczynienia w kwocie 62.000zł z ustawowymi odsetkami nie stanowi wygórowanego żądania na tle przeciętnej sytuacji życiowej społeczeństwa,

- odsetki od zadośćuczynienia w sprawie mogą być liczone od 1 miesiąca po dacie zgłoszenia żądania, skoro - wobec odmiennych stanowisk stron o zasadę odpowiedzialności - dopiero nieprawomocny wyrok Sądu pierwszej instancji rozstrzygnął o uprawnieniach powódki.

W uzasadnieniu apelacji pozwana wywodziła, iż z chwilą, gdy zmarła M. K. wyszła za mąż więzi między siostrami uległy rozluźnieniu. Podkreśliła, iż powódka nie prowadziła z siostrą wspólnego gospodarstwa domowego, nie zamieszkiwały razem i spotykały się jedynie sporadycznie. Twierdziła, iż więzi powódki z tragicznie zmarłą siostrą uzasadniały przyznanie powódce zadośćuczynienia w kwocie nie wyższej niż 30.000zł, co po uwzględnieniu wypłaconej przed procesem kwoty 8.000zł, powinno skutkować zasądzeniem na rzecz powódki dalszej kwoty 22.000zł. Zadośćuczynienie przekraczające tę kwotę, w ocenie apelującej jest rażąco wygórowane. Podnosiła, iż wyrok zasądzący zadośćuczynienie ma charakter konstytutywny, wobec czego odsetki ustawowe od zasądzonego nim świadczenia mogą biec od daty wydania tego wyroku.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego. Wywodziła, iż zaskarżony wyrok jest trafny, a w szczególności, że zasądzone nim zadośćuczynienie nie jest wygórowane, zaś roszczenie o odsetki znajduje podstawę w regulacji art. 14 ust. 1 ustawy z 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych (tekst jedn. Dz.U. z 2013r., poz. 392).

**Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:**

Sąd Okręgowy prawidłowo przeprowadził w sprawie postępowanie dowodowe i w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy poczynił trafne ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne, stwierdzając również, iż Sąd pierwszej instancji, ferując zaskarżony wyrok nie naruszył żadnego z przepisów wskazanych w apelacji, przeciwnie trafnie zastosował właściwe przepisy prawa procesowego i materialnego.

W szczególności, wbrew wywodom apelacji zasądzone zadośćuczynienie było odpowiednie do doznanej przez powódkę krzywdy. Miarkując wysokość zadośćuczynienia, w pierwszej kolejności zauważyć należy, iż życie ludzkie jest wartością bezcenną i żadna kwota nie jest w stanie zrekompensować straty osoby bliskiej, a także należy podzielić stanowisko Sądu Okręgowego, iż celem zadośćuczynienia jest jedynie złagodzenie doznanych cierpień i wyrządzonej krzywdy. Wysokość zadośćuczynienia, tak jak to trafnie przyjął Sąd Okręgowy, musi być adekwatna w tym znaczeniu, że powinna uwzględniać rozmiar doznanej przez poszkodowanego krzywdy oraz przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość i być utrzymana w rozsądnych granicach odpowiadających aktualnym warunkom i stopie życiowej społeczności, zaś zindywidualizowana ocena tych kryteriów pozostawiona jest uznaniu sędziowskiemu. W orzecznictwie sądowym podkreślano wielokrotnie, iż skorygowanie w toku kontroli instancyjnej przez Sąd drugiej instancji wysokości zasądzonej kwoty zadośćuczynienia możliwe jest jedynie wówczas, gdy stwierdza się oczywiste naruszenie przez Sąd pierwszej instancji ogólnych zasad (kryteriów) ustalania wysokości zadośćuczynienia (wyrok SN z dnia 30 października 2003 r., IV CK 151/02, Lex Polonica nr 1630441 oraz wyrok SN z dnia 7 listopada 2003 r., V CK 110/03, niepublikowany). Takich zaś naruszeń Sąd Apelacyjny w sprawie nie stwierdził. Przeciwnie, Sąd Apelacyjny w pełni podzielił konkluzję Sądu Okręgowego, że kwota 62.000zł zasądzona na rzecz powódki w połączeniu z kwotą 8.000zł wypłaconą jej przed procesem, jest zadośćuczynieniem odpowiednim w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. Ustalając ją Sąd Okręgowy uwzględnił wszystkie istotne czynniki wpływające na wysokość tego zadośćuczynienia, w tym rozmiar wyrządzonej powódce krzywdy, a w szczególności miał na uwadze: wiek powódki i wiek jej siostry w chwili śmierci, stopień ich wzajemnej bliskości, przejawiający się w częstych rozmowach, wspólnym spędzaniu wolnego czasu. Fakt wyjścia siostry powódki za mąż i wyprowadzenia się z domu rodzinnego nie rozluźnił relacji siostrzanych. Sąd Okręgowy w aspekcie tego kryterium trafnie dostrzegł zaufanie jakim powódka darzyła starszą siostrę i oparcie jakie powódka miała w siostrze w trudnych chwilach. Słusznie też Sąd Okręgowy ocenił wpływ śmierci siostry na relacje powódki z rodziną i otoczeniem oraz znaczny stopień nasilenia cierpień, jakich doznała powódka w wyniku straty siostry, w tym długotrwałość okresu żałoby i stopień nasilenia tej żałoby przejawiający się rezygnacją z życia towarzyskiego i ponadprzeciętnym kultywowaniem pamięci o zmarłej siostrze (noszenie jej obrączki, reagowanie płaczem na wspomnienie siostry, mimo upływu 5 lat od jej śmierci). Nadto, Sąd Okręgowy, miarkując wysokość zadośćuczynienia trafnie zaakcentował fakt, że zmarła była jedynym rodzeństwem powódki i wraz z jej śmiercią powódka utraciła osobę, na której pomoc i wsparcie mogłaby liczyć w przyszłości. Okoliczności te świadczyły o dotkliwym i bolesnym odczuwaniu przez powódkę doznanej krzywdy, jak i o istotnym i trwałym zaburzeniu jej bieżącej i przyszłej egzystencji. Zatem nie można przyjąć - wbrew wywodom apelacji - iż ustalenie wysokości zadośćuczynienia zostało dokonane w sposób dowolny, naruszający art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy wszechstronnie i wnikliwie rozważył zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, nie uchybiając zasadom logicznego rozumowania, ani zasadom doświadczenia życiowego i mając na względzie istotne, prawidłowe kryteria wpływające na rozmiar zasądzonego zadośćuczynienia.

Co do odsetek od zadośćuczynienia, Sąd Okręgowy zasądził je w oparciu o art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c. i art. 14 ust. 1 ustawy z 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych (tekst jedn. Dz.U. z 2013r., poz. 392 ze zm.) przy trafnym założeniu, iż orzeczenie Sądu przyznające zadośćuczynienie ma charakter rozstrzygnięcia deklaratoryjnego, a zobowiązanie do zapłaty zadośćuczynienia ma charakter zobowiązania bezterminowego, toteż przekształcenie go w zobowiązanie terminowe może nastąpić w wyniku wezwania wierzyciela skierowanego wobec dłużnika do spełnienia świadczenia. Skoro powódka zgłosiła pozwanej szkodę i roszczenie o zadośćuczynienie w dniu 7 maja 2010r., zatem Sąd Okręgowy, zasądzając odsetki od 8 czerwca 2010r. nie naruszył przepisów prawa.

Z tych to też przyczyn, Sąd Apelacyjny, nie znalazł podstaw by uznać za zasadne zarzuty apelacji kwestionujące ustalenia faktyczne, stanowiące podstawę rozstrzygnięcia, jak i kwestionujące ocenę prawną tych ustaleń. Konkluzje

te legły u podstaw oddalenia apelacji - w oparciu o art. 385 k.p.c., jako bezzasadnej. O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd Apelacyjny orzekł na zasadzie odpowiedzialności za wynik sporu, w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., zasądzając od pozwanej na rzecz powódki 1.800 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, według stawki minimalnej określonej w § 6 pkt. 5 w zw. z § 13 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013r., poz. 461 ze zm.).

SSA Joanna Naczyńska SSA Roman Sugier SSA Joanna Kurpierz